

A mezőgazdasági hitel átképzése.)

A magyar földbirtok értékét az épület és üzemi tőkével együtt 6.5 milliárdtól 12 milliárdig lehet értékelni. Ennek terhe ez idő szerint legfeljebb 1.3—1.5 milliárd. A gazdavédelmi rendeletek fokozatos megszüntetése folytán mind intenzívebb hitel-igények jelentkeznek s miután azok kielégítése csaknem kizárólag pénzüntézeti feladat — egyéb magántőke tartózkodik a hitelnyújtástól — szükséges megállapítani azt, hogy a jelenlegi rendszeren és jogszabályokon kell-e változtatni, át kell-e azokat képezni, hogy a hitelszervezet és a pénzüntézetek e feladatnak eredményesen megfelelhessenek.

Tekintettel az igényeknek éveken át tartott visszaszorítására a birtokforgalom, az élő és holt leltár kiegészítése, elmaradt építkezések, utak, kutak létesítése, meliorizáció címén szükséges tőkéből hitel útján fedezendő igényeket félmilliárdtól egy egész milliárdig lehet becsülni.

Mindenekelőtt szükséges a gazdavédelmi rendeletek által teremtett helyzet lebontása. Vannak intézkedései ugyan e rendeleteknek, amelyek fenntartandók. Ilyen elsősorban az árverést helyettesítő magánkézből történő eladás intézménye (I. R. 17—20. §-ok), de vannak olyanok is, amelyeknek lebontása azért szükséges, mert igen káros hatással voltak a hitelezők biztonság-érzetére s mert veszélyeztetik a lebonyolítás sikerét. Ilyen rendelkezések azok, amelyek a kezes és adóstársnak a II. R. 18—20. §-ai értelmében történő felszabadítására vonatkoznak, azok, amelyek a 40-szerest meghaladó terhelés esetén az egyetemlegességet a 40-szeresen belül eső követelésekre nézve megbontják. (5000/1937. rendelet.)

Helyes lenne a jövőre nézve a *terhelési határ behozatala*. A kataszteri jövedelem negyvenszeresén túlmenőleg az ingatlant jelzőlegileg csak akkor lehessen megterhelni, ha ahhoz az összes telekkönyvi érdekeltek hozzájárulnak és az értéktöbbletet hatósági becslés állapítja meg.

A váltó formájában történő hitelnyújtásnál fontos lenne a váltó természetével ellentétesen kialakult gyakorlat (mobilizációs, termelési, zöld hitel váltó, stb.) megszüntetése, egyáltalán a váltó jelenlegi denaturalizáltságának megváltoztatása s a saját váltó meghonosítása.

A mezőgazdasági hitelnyújtásnak tengelyét a Jt. képezi. Úgy a váltó, mint a kötelezvény alapján nyújtott hitelnél elsőrendű fontossága van a Jt. intézkedéseinek. E törvényünk mintaszerű, azonban egynehány intézkedése kiegészítendő vagy módosítandó volna.

*) Dr. Nyulászi János — a Magyar Jogászegyletben 1938. január 29-én tartott — előadásának gondolatmenete.

ilyen intézkedés az, amely az egyetemleges jelzálogjogok terheinek a különböző módon terhelt ingatlanok közötti megosztására vonatkozik s amely nincs figyelemmel a terhelés különbözőségére. (Jt. 57. §. 1. bek.)

Fontos lenne a Jt. 62. §-ának a megtérítési igényre vonatkozó intézkedéseit kiterjeszteni arra az esetre is, amidőn személyes adósról van szó. T. i., ha a hitelező egyetemleges jelzálogjoggal biztosított követelésére az egyik jelzálogból többet kapott, mint amennyi azt az érdekeltek egymásközi viszonyában arányosan terhelné, úgy az ezáltal hátrányosabb helyzetbe került telekkönyvi érdekeltnek megtérítési követelése van azokkal szemben, akik a kielégítés folytán kedvezőbb helyzetbe jutottak. Szükséges lenne ezenkívül a keretbiztosítéki jelzálog át ruházására vonatkozó jogszabályoknak oly kiegészítése, amely kizárja a Jt. 70. §-ának oly értelmezését, hogy a jelzálogjog átruházása maga után vonja a biztosított jogviszonyból eredő kifogásoknak a jóhiszemű váltóbirtokos jogaival szemben érvényesíthetőségét is. Ezek a kiegészítések magának a Jt.-nek alap-tételeit semmi esetre sem érinthetik s jelzálogjogunk továbbra is alkalmas arra, hogy a hiteligények kielégítésének instrumentuma legyen, ha különben gondoskodás történik a pénzüzetek teljesítőképességének megfelelő biztosításáról.

A pénzüzetek teljesítőképessége szempontjából figyelembe jön elsősorban a visszleszámitolás. A háború utáni idő a jegybankok szerkezetét is lényegesen megváltoztatta s visszahatótt magára a visszleszámitolási anyagra is. A jegybankok tárcájából a kereskedelmi váltó a nyugati államokban is eltűnt, nálunk pedig a hajdan nem szívesen látott paraszt váltó és bekebelezett váltó polgárjogot nyertek. Mai valutáris viszonyaink mellett ezzel számolnunk kell s ha a visszleszámitolási kereteket kissé tágítjuk is, az mindaddig nem veszélyes, amíg a hitelnyújtó szervek gondosan ellenőrzik, hogy az igénybevett agrárhitel tényleg produktív célokra lett-e felhasználva. Produktív cél természetesen csak a termelés és a termelés költségeinek (ideértve az adófizetést is) fedezése.

Egyrészt a kényszertakarékosági intézmények (OTI, MABI) versenye, másrészt az állam egyes intézményei, nevezetesen a Postatakarékpénztár által történt elvonások a pénzüzeteknél elhelyezett takarékbetétek képződését lényegesen hátráltatták. Gondoskodni kell a pénzüzetek teljesítőképességének biztosítása céljából, hogy ezek az elvonások ellensúlyoztassanak.

A takarékbetétképződésben hátráltató hatása van annak is, hogy a közönség egy része a pénzérték állandóságát nem látja eléggé biztosítva. Legtöbbször csak ideiglenesen heverő pénzüket helyezik el betétként, az egyéb tőkét iparkodnak értékálló módon elhelyezni, habár ez igen sokszor hamis irányba tereli a

befektetést kereső tőkéket. Az értékállandóság biztosítása elsőrendű gazdasági érdek. Az eziránti bizalom feltétele annak is, hogy a piac fix kamatozású értékeket vásároljon.

A célt bizonyos mértékig szolgálhatják a valorizációs klauzulák. Nézete szerint mesterkéltszerű körülményeknél, külföldi valutákra való vetítésnél jobb szolgálatot tesz az egyszerű kijelentés, hogy az adós a pénz értékének romlásából nem húzhat hasznot.

Saját maguknak ártanak a gazdák akkor, amikor a régi kölcsönök devalorizációját kérik. Mindaddig, míg ez az igény érvényesül, az értékállandóságba vetett bizalom nem állhat helyre. Ha kedvezményről van szó, nyilvánuljon ez a kedvezmény alacsonyabb kamatozásban, de semmi esetre sem tőkeelengedésben.

A pénzügyi intézmények teljesítőképességének s a kölcsönök elsőbbségének érdekében az adó- és illetékterhet csökkenteni kell. E felfogás jogosultságát igazolja az, hogy valahányszor a pénzügyi kormányzat a köz érdekében állónak találta a hitelügyeket valamely kategóriájának kedvezményezését, adó- és illetékmentességet biztosított. Szükség volna arra is, hogy az 1934. évi 69.000. P. M. sz. rendeletnek a hitelezők jogait károsan befolyásoló rendelkezéseit szüntessük meg. (Megszűnt köztartozás biztosítására bekebelezett jelzálogjog rangsorának: a kincstár által történő igénybevétele, a jövőben esedékes házbérek lefoglalása, a tulajdonostárs adójának sorozása.) Szükséges a K. K. H. Ö. oly kiegészítése, hogy a kéziraltól leköttetett ingóságok tekintetében a kincstár végrehajtási zálogjogának ne legyen elsőbbsége.

Azokra a különleges intézményekre, amelyek 1930 óta meghonosodtak, nevezetesen a *termelési kölcsön*, a terménykereskedők által nyújtott vételárelőlegek és termelési szerződések tekintetében biztosított kiváltságok fenntartására nincs szükség, legfeljebb a cukorrépa termelési előlegek megfelelő biztosítására vonatkozó rendeletek tartandók fenn.

A *gabonajelzálog* jelenlegi formájában életképtelen. Megfelelő korrektúrával azonban a raktári zálog intézményének alapját képezhetné.

A *fa elzálogosítására* vonatkozó 1700/1934. sz. rendelet hatályában fenntartható.

Nem feltétlenül szükséges az *ingójelzálog* vagy lajstromzálog intézményének behozatala, de kétségtelenül előnyösebb lenne, mint a fentebb vázolt különleges, hitelezőt biztosító rendeletek fenntartása.

Nincs szükség arra, hogy a haszonbérlet esetén az *élő és holt leltár* átadásával nyújtott hitelre vonatkozó jogviszonyok törvényi szabályozásnak vettessenek alá: bár kétségtelen, hogy a kisbérlet útján történő telepítési akcióknál a kishaszonbérlet

tökeszegénysége a fejlődést nálunk is oly irányba fogja terelhetni, mint amilyent Olasz- és Franciaországban láttunk, hol a fundus instructus rendszerint a bérbeadó tulajdona.

Szükség van arra, hogy *társasági jogunk*, különösen a hasonbérletársaságokra vonatkozólag, megfelelően kiegészíttessék. Egyrészt az egyszerű magánjogi társaság tétessék életképessé, másrészt a *közkereseti és betéti társaságok* mintájára a földbirtokok hasznosítására megfelelő felügyelet alatt álló mezőgazdasági társaságok alakulhassanak.

Lehetővé kell tenni a vízhasználati társaságok mintájára oly *mezőgazdasági célú társulatok* alakítását, melyek lehetővé tegyék közös mezőgazdasági célok elérését, különösen a közös érdekű utak építését és fenntartását. A dűlőútakra vonatkozó jelenlegi rendelkezések nem elégségesek.

A *részletüzlet* tekintetében a most szőnyegen lévő tervezet túlzottnak látszik.

Enyhíteni kellene a telepítési törvénynek a *parcellázási hirtelre vonatkozó rendelkezéseit is*, annál is inkább, mert itt a Pénzügyi Központ ellenőrzése a visszaéléseket megakadályozhatja.

Egészen véve az előadó szerint mélyremenő változtatásokra nincs szükség. Fontosabb, hogy a gazdavédelmi rendeletek által teremtett kivételes helyzetet s a válságok következményeit ellensúlyozzuk. Ha ez megtörténik, megjön a bizalom s ezzel a hitelszervezet teljesítőképessége is, mely megadja a lehetőséget arra is, hogy a hosszúlejáratú kölcsönök alapját képező kötvénykibocsátás kezdetét vehesse.

JOGALKOTÁS.

Uj jogszabályok.

A munkaviszony egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 1937: XXI. t.-c.-nek az 1884: XVII. t.-c. és az ezt kiegészítő törvények, valamint a bányatörvény hatálya alá eső ipari (kereskedelmi) bányá- és kohóüzletben, üzembn vagy vállalatban foglalkoztatott alkalmazottak tekintetében végrehajtása tárgyában hozott 3000/1938. Ip. M. számú rendelet (B. K. 24. szám).

A *rendelet hatálya nem terjed ki* a vezető állást betöltő alkalmazottra, arra akinek évi illetménye a 6000 pengőt meghaladja, a MNB. alkalmazottaira, az 1898: XXIII. t.-c. alapján alakult községi hitelszövetkezetek alkalmazottaira.

A *tisztviselők munkaideje* a munkaközi szünetek beszámítása nélkül 24 óra alatt 8 óránál és hetenkint 44 óránál hosszabb nem le-